

«ЧИНОР» — МОЛДАВАН ТИЛИДА

Ўзбек адабиёт ва шоирларининг энг яхши асарлари қардош республикаларда халқларнинг шунингдек, катор чет тилларда таржима қилинмоқда. Улар орасида танқидли адабиёт Асқад Мухторнинг асарлари ҳам бор.

Езувчининг 1973 йилда Хамза номидаги республика Давлат мукофотида сазовор бўлган «Чинор» романи шарқ адабий аънавларида эсла-

тувчи янги бир шаклда ёзилган. Асар қаҳрамонларидан бири — Очил бува сафар билан шартли равишда ўзаро боғланган қиссаларнинг ҳар бири мустақил ахлоқий-эстетик фикрнинг олға суради. Жолиҳи ҳикоятлар ва ривоятлар аса бу фикрларни қувватлаб, янада мустаҳкамлайди.

«Чинор» романи яқинда Кишинёвда, молдаван тили-

да кўп нусхада босибди чинор. Молдавиянинг «Литература артистка» («Вадий адабиёт») нашриёти чоп этган бу китобни рус тилидан Мирча Лутин таржима қилди.

Роман молдаван китобхоналари томонидан қизғин кутиб олинди.

М. ТИЛЛАЕВ.

• Санъат хабари

«ОҚ ЙҮЛ, КИЗИМ»

Драматург Рихис Орифжоннинг бу асари бир неча йилдан бери республикамиз об-ластлари театридаги муваффақиятли сахналаштирилиб, томошабилар кўригидан ўтиб келмоқда.

Яқинда бу асарни Охунбобов номи шаҳар маданият уйи халқ театри ижодий коллективи ҳам сахналаштирди. Янгилик билан э-

килик ўртасидаги кураш, онла ва муҳаббат масалаларини тараннугу эътибор асарни Тошкент маданият институтининг дипломанти Ш. Қодирий халқ театрининг бош режиссери Ш. Умаров раҳбарлигида сахнала қўйди. Саҳна безакларини расм А. Чернов чизган.

Суратда: Спектаклдан бир кўриниш.

• Хар тўғрида

АҚЛ БОВАР ҚИЛМАС ҲОДИСА

Белградда яшайдиган бир аёлнинг касаллигини Югославия врачлари «медина практика» касаллиги деб қилмас ҳодиса» деб таъдир қилди. Белградда яшайдиган аёлнинг касаллиги «медина практика» деб таъдир қилмас ҳодиса» деб таъдир қилди. Белградда яшайдиган аёлнинг касаллиги «медина практика» деб таъдир қилмас ҳодиса» деб таъдир қилди.

1972 йилдан бошлаб аёл баданидан чиққан темир булаклари галактика «коллекция» қилиб келинмоқда ва таъдир қилмас ҳодиса» деб таъдир қилди. Белградда яшайдиган аёлнинг касаллиги «медина практика» деб таъдир қилмас ҳодиса» деб таъдир қилди.

(ЎЗАТ).

Селия билан Альфонсо чурк этишмади. Бека эса қикосида давом этди: — Мен газетда ўқидим, Испанияда яна ерлерга эгалик қилиб олган помешниклар қурғочилик қилганларидан сунинг факат ўз ерлерига буреатган эмишлар, бошқаларга, майда ер эгаларига эса жуда инсоф қилсалар, сал жиндиратиб қўйишаркан, холос.

— Шундай бўлса, бордир, — деб қўя қолди Альфонсо.

Шу дамнинг нашидидан булак нарсаси устиде уйламасликка аҳд қилган Альфонсонинг юрегига наштаган санчилгандай бўлди: «Ха, хозирча ватанимда шундай, аммо энди бу ўзоққа қўзилмайди, деб қўнғилдан ўтказди у. У Селияга қаради. Селия бепервоғина ўтирарди. Уй бекаси эса, умиримда бўйдай беғам меҳмонларни кўрган эмасман, деб ўйлади таянжубга тушиб.

Кечки овқатдан кейин улар богга киришмади. Ававал йўлни кесиб ўтишди, кейин тапалликларнинг наргига ўтишди. Қўзлари ўнгиде маккажўхориоз, уйларнинг атрофи каткусур билан ўралган қашшоққина қишлоқ намоён бўлди. Альфонсо жон деб Селиядан бу ерларни сўраб-билиб олган бўларди, чунки у шу ерда яшаганидан кейин уш ерда қаласи керак.

— Сен онам ҳақида ҳеч нарсаси эшитмадингми? — деб сўраб қолди тўғрида Селия. — Кавдан эшитаман? — деб жавоб қилди у. — Ганитар олмаси тўғрисида! — Кавдан эшитай? Селия, худди бу зуматда икки инжасини аллақандай хатар кутатгандай, уларни бу бахтларидан бир умрга жудо қилишадигандай, Альфонсога қаттиқ ёпишиб олди. Қоронғилик тўғрида тушди. Юлдузлар билан бирга тепаликлар орасидан қўзларига чироқ кўринди. Бечорақол қишлоқ эса зулмат ичида ҳам дари чироқли эди. Осмонни эса дам ўтмай юлдузлар чамани қоплаб олди.

Улар уйга қайтдилар. Улар мана шу ўлим билан ҳаёт оралиғида қоқ иккига айрилиб ётган тельо дунёда бир-бирларини топанларига беҳад шод эдилар. Иккинчи кун айниқса қўнғили бўлди.

Енгирчиликлар ҳам ҳаёдаги тўғрида, — деди. Селия. — Довдагиларда гулга кирган. Қўйи ҳали унчалик қиздирмайд, салқини ҳам бор.

Учинчи кун улар бог йўлисида у ёқ-бўёққа сари қилиб юришди. Альфонсо Селияни тирсагидан тутиб олган. — Селия! — дед тўғрида гап бошлади у. Альфонсонинг овози галати бўлиб чиқди. Селия шовилни у томон ўғирлиб, оғзини қапти билан беркитди.

— Хозир нима дейишини биламан. Гапирма. Бу тўғрида бу ерда етиб келмасиндан олдиндай ҳам жуда қисқа вақт чолларини ундан ҳам қисқартириб қўйишини истамасман. Сен яна жўнаб кетишинг керак.

Альфонсо ҳайрон бўлмади. — Айрилмаётган чоғимизда мен сенга яна учрашамиз, деб вазда берган эдим, мана ваздаминг устидан чиқдим, хозир яна ўша сўзини кайтараман. Фақат энди меннинг келишимга ҳолат бўлмайди. Сен ўзинг меннинг ёнимга борасан.

Селия уни эшикканча, машина турган ерғача

(ДАВОМИ. Бош газетанинг ўтган сонларида).

ДИЙДОР

ҚИССАДАН БОБЛАР

кузатиб қўйди. Уй бекасига уларнинг хайрлашувлари жуда бемайланди бўлиб кўринди. У ҳатто қизқисиниб сўради: — Эрингиз сизни олиб кетгани бу ерда келадими? — Билмадим. Балки мен ўзим борарим, балки у олиб кетгани келар.

VII

Ундан кейинги ҳафтада Селия ўзини қўлга олқолди, Антонио Мендесга у жавоб беришни истамайдиган, кейин умуман жавоб бериш олмайдиган саволларни ҳам бермади. У кедимгидей қуноқ, сўзамол бўлиб қолди, бу айниқса Анна Мендес иккалеси оған ательеда кўзга яққол ташланарди. Ательенинг мижозлари яхши эди. Селия ёлғиз қолган чоғлариде диққат билан газеталарни ўқирди. Газеталарда Францининг овоз қилингани, Қизил армиянинг гарбга қараб сурилиб бораётгани хабар қилинарди. 1944 йилининг йигирманчи июлида газеталар катта сарлавҳалар билан чиқди. Унда: «Гитлерга суикасд фощ қилинди!» дейиларди. Нацистларнинг аҳоли низоида оғир эди, аммо улар ҳазир таълим бўлиш ниятида эмасдилар.

Мексика Франко диктатурасини эмас, Испан республикасининг мухожир ҳокимиятини тан олларди. Аммо Селия Европадаги иккинчи фронт очилганидан кейинги аҳоли ёлғиз газеталар ва дўстлари билан бўладиган суҳбатларидан эмас, бошқа, беғона одамлардан ҳам, чеверлик касби тўғрисида тўқнаш келадиган ателье мижозларидан ҳам эшитиб турарди.

Бир мижоз аёл ательесига тез-тез катта бюуртамалар қилиб турарди. Бу аёлнинг диди Анна билан Селиянинг дидига жуда мос тушарди. Бу оила асли каннадалик эди. Эрининг ота-онаси ўзига тўқ одамлар: эри колледжларда ўқиган, бир неча тилларда гаплаша оларди. Иш фаолиятини наширида ҳам элгалариде бошлаган. Кейин дипломатия йўлига кирган. Хозир эса юртнинг Мексикадаги элчиси хисобланарди.

Селия гарчи бу аёлнинг тенгқури бўлса ҳам, баян бир пилёдан бу қадам ичишиб, у ёқ-бўёқдан гаплашиб ўтириши келса ҳам унга дээрли савол бермасди. Дюверже хоним, каннадалик бу хонимнинг шундай деб аташарди, бутун гардеробини — костюмлардан тортиб то кечки кўйлақларигача бир масхалатлашиб олиш ниятида Селияни шаҳар чеккасидеги Кувернакедеги уйига таклиф қилди. Унинг эри Робер Франциядаги тартибсизликлар сал жойига тушганидан кейин анги миссия составида у ерга жўнайдиган экан. Харқалай жуда кун вақтлар ичида бутун Европада бу дахшати уруш ва фашизмга чек қўйилди. Дюверже хонимнинг эри агар Селия бир-икки кун уларникида меҳмон бўлишга кўнса, у билан испанча гаплашганини маъна қилиб кўрардим, бу меннинг келажакдаги зимагинида қўл келиб қолиш мумкин, депти, Дюверже хоним бу

инки испан аёл оған ательега мижоз бўлиб қолганидан доим хурсандлик баён қилиб юрарди. У Испанияда Франко галаба қилганидан кейин Селиянинг Пиреней орқали Францияга ўтиб олганини, у ерда эса Мексикага келганини биларди. Селиянинг доим бир хилда қуноқ юрадиган табиятига қойил қоларди. Шунча воқеаларни бошидан кечиргандан кейин ҳам ўзини ҳам, дидини ҳам йўқотмай қола билдиш жуда катта гап, деб биларди у.

Антонио Мендес Селиянинг бир неча кунга кетаётганини эшитиб анча енгил торди. Тўғри, у Антониодан ҳеч нарсани сўрамасди, лекин ҳар кўрганде индамай унга қараб қўйишдан билардики, унинг хавотири кундан кунга ортиб бормоқда эди. Антонионинг ўзи ҳам сўнгги пайтларда жуда безовта, бетинг эди. Альфонсо эса онан етиб борганини аллақандай хабар қилиш лозим эди. Хабар келмади, ундан келадиган бирорта ҳам хатда бўлмаганидир! Назариде ўшанда Селия анча ўзгариб қайтгандек бўлувди. Шуларни ўйлаб: Аннада ишонч пайдо бўлди: ўшанда булар кутмишан куруер Альфонсо бўлган. Эрига эса Анна бундай деб қўя қолди:

— Йўқ, Селиянинг ўзи менга ҳеч нарсаси демади.

Иккаллари ҳам жим қолди.

Вазмин, босик, қуноқ — Селия Кувернакедеги каттеда қишлоқни қўзига шундай бўлиб қўйди. У Альфонсонинг бу аёлнинг келганини келтириб, хамшиша ширинсухан чевер жувон хамшиша ҳам тикучилик билан шуғулланмаслигини, унинг республиканчилигини, бу ерда мухожирликда Селия биллиб юрарди.

Селиянинг ўзи ҳам ўтмиш, қочқиликда шоб ўрнини тўғрида дээрли оғиз очмасди.

— Мана бу пальтони бу ерда баян-базда кийман, кийганимда ян одат бўлиб қолганимда и кутилганимда баъзиде ҳаво пасайиб қолганимда кийман. Мен бу пальтони Францияга ўтиб олганимда ҳам кийган эдим. Дюверже хоним унинг ўзиде ремонт қилинади, бунинг иложи бўлмаси, уни уйдан олиб кетиб тузатиб беришайди. Шу ҳақдаги маълумотларни 91.08.84 рақамли телефонга қўнғирқ қилиб билиб олишингиз мумкин.

М. СОҶИЕВА: Онламинда фарзанд туғилганлиг муносабати билан хозирги пайтда мен вақтинчалик ишламаётиман. Айтингчи, бизга ўқшаш ишчилар ишламаётган пайтда касабаси оғозлик бадалларини қанча миқдорда тўлашлари керак?

Жавоб: Касабаси оғозлик бўлган айри катгоридаги ишчилар пелсонлар, фарзандлари тарбияси муносабати билан вақтинчалик ишламаётган аёллар, стипендия олмайдиган олий ва ўрта махсус ўқув юрталарининг студентлари касабаси оғозлик ағозлик бадалларини бир ойда беш тини ҳажмида тўлашлари керак.

С. ХАМИДОВА: Яқинда мағанида аёллар қўзғилиши хафид қўзғилиши. Шу қўзғилан бироз каттароқ размерда экан. Уни қайтадан тиктиришга тўғри келаяпти. Шаҳаринида қийим-кечакларини қайтадан тикиб берадиган ателелар бори?

Жавоб: Қийим-кечакларини ремонт қилиб берадиган комбинат бор. Бу комбинат усталари аҳоли бюуртмаси бўйича турли либосларни қайта тикиб беришди ва ремонт қилишди. Шу ҳууседаги қўшмача маълумотларни 33-14.44 рақамли телефондан билиб олсангиз бўлади.

Редактор С. М. КАРОМАТОВ.

3 ТУШКЕНТ БЕКДОШОВИ

16 ИЮНЬ, 1981 Я.

ЖАВОБ БЕРАМИЗ

Э. НУРМАТОВА: Айтингчи, касабаси оғозлик бўлган аёллар қўзғилиши хафид қўзғилиши. Шу қўзғилан бироз каттароқ размерда экан. Уни қайтадан тиктиришга тўғри келаяпти. Шаҳаринида қийим-кечакларини қайтадан тикиб берадиган ателелар бори?

Жавоб: Касабаси оғозлик бўлган аёллар қўзғилиши хафид қўзғилиши. Шу қўзғилан бироз каттароқ размерда экан. Уни қайтадан тиктиришга тўғри келаяпти. Шаҳаринида қийим-кечакларини қайтадан тикиб берадиган ателелар бори?

Б. АЛИКУЛОВ: Менинг фамилиям бошонинг исмида. Ули отамнинг номига ўтказмоқчи эдим. Ўзининг учун қаерга мурозлаёт қилишим керак? Шу ҳақда маълумот берсангиз.

Жавоб: СССР граждандарининг исми, фамилияси ва отасининг исмини ўзгартириш тартибига қўра. Сўз фамилиянинг ўзгартирмоқчи бўлгани, ўзингиз яшаётган халқ депутатлари район Совети ижроия комитетининг ЗАГС бўлимига мурозлаёт қилинг. Бунинг учун ЗАГС бўлимига ариза топиширингиз керак. Бу аризага таржиман хозирингиз, тутилганлиг тўғрисидаги гувоҳнома ҳам қўшиб топшириш керак. Шунингдек, аризада бошқа фамилияга ўтиб қолганлигингиз сабабларини ҳам баён этишингиз лозим.

Н. МИРДАДЕВА: Яқинда мағанида тикув машинаси сотиб олган эдим. Шу машина бузғилиб қолди. Уни қаерда тузатиш керак?

Жавоб: Шаҳарининг Весна қўчасида 223-уйда «Техсоюз» ишлаб қўзғилиши бўлишига асосланган. Ана шу бўлишда усталари тикув машиналарини ҳам тузатишлари. Бунинг учун бирлашма буюртма бериш керак. Усталар бюуртма асосида мижозлар уйига боришиб, тикув машинасини унинг ўзиде ремонт қилинади, бунинг иложи бўлмаси, уни уйдан олиб кетиб тузатиб беришайди. Шу ҳақдаги маълумотларни 91.08.84 рақамли телефонга қўнғирқ қилиб билиб олишингиз мумкин.

М. СОҶИЕВА: Онламинда фарзанд туғилганлиг муносабати билан хозирги пайтда мен вақтинчалик ишламаётиман. Айтингчи, бизга ўқшаш ишчилар ишламаётган пайтда касабаси оғозлик бадалларини қанча миқдорда тўлашлари керак?

Жавоб: Касабаси оғозлик бўлган айри катгоридаги ишчилар пелсонлар, фарзандлари тарбияси муносабати билан вақтинчалик ишламаётган аёллар, стипендия олмайдиган олий ва ўрта махсус ўқув юрталарининг студентлари касабаси оғозлик ағозлик бадалларини бир ойда беш тини ҳажмида тўлашлари керак.

С. ХАМИДОВА: Яқинда мағанида аёллар қўзғилиши хафид қўзғилиши. Шу қўзғилан бироз каттароқ размерда экан. Уни қайтадан тиктиришга тўғри келаяпти. Шаҳаринида қийим-кечакларини қайтадан тикиб берадиган ателелар бори?

Жавоб: Қийим-кечакларини ремонт қилиб берадиган комбинат бор. Бу комбинат усталари аҳоли бюуртмаси бўйича турли либосларни қайта тикиб беришди ва ремонт қилишди. Шу ҳууседаги қўшмача маълумотларни 33-14.44 рақамли телефондан билиб олсангиз бўлади.

Редактор С. М. КАРОМАТОВ.

3 ТУШКЕНТ БЕКДОШОВИ

16 ИЮНЬ, 1981 Я.

